

În acea duminică de noiembrie, pe seară, mă găseam pe strada l'Abbé-de-l'Épée. Mergeam pe lângă impozantul zid al Institutului pentru Surdo-Muți. La stânga mea se înălța turnul bisericii Saint-Jacques-du-Haut-Pas. Păstram încă amintirea unei cafenele aflate în colț cu strada Saint-Jacques, acolo unde mă duceam după ce vedeam câte un film la Studioul Ursulinelor.

Pe trotuar frunze moarte. Sau pagini mototolite dintr-un vechi dicționar Gaffiot. E cartierul școlilor și al mănăstirilor. Câteva nume de-altădată îmi reveneau în minte: Estrapade, Contrescarpe, Tournefort, Pot-de-Fer... O teamă nelămurită m-a cuprins la simplul gând de-a traversa atâtea locuri pe unde nu mai pusesem piciorul de la

vârsta de optsprezece ani, pe când frecventam liceul de pe strada Montagne-Sainte-Genève.

Aveam senzația că locurile rămăseseră așa cum le lăsasem la începutul anilor '60 și că fuseseră abandonate cam tot pe-atunci, și iată că au trecut mai mult de douăzeci și cinci de ani. Strada Gay-Lussac – strada asta tăcută căreia odinioară i s-au smuls pietrele de caldarâm ca să se ridice baricade –, ușa unui hotel era zidită și majoritatea ferestrelor nu mai aveau geamuri. Dar firma rămăsese fixată pe perete: Hotel de l'Avenir¹. Ce viitor? Acela, deja revolut, al unui student din anii '30 care, terminând Școala Normală Superioară, a închiriat o odăiță în acest hotel și sâmbătă seara își invita acolo vechii prieteni. Și nu trebuia decât să dai ocol clădirii ca să te duci să vezi un film la Studioul Ursulinelor. În hol era lumină. Aș fi putut să merg până la Val-de-Grâce, în această zonă liniștită unde ne ascunseserăm eu și Jacqueline, pentru

¹ Hotelul Viitorului.

ca marchizul să nu mai aibă nici o șansă să ne întâlnească. Locuiam într-un hotel la capătul străzii Pierre-Nicole. Trăiam din banii pe care-i obținuse Jacqueline din vânzarea hainei sale de blană. Strada însorită, duminică după-amiază. Tufişurile de lemn câinesc ale căsuţei de cărămidă din faţa Colegiului Sévigné. Iedera acoperirea balcoanele hotelului. Câinele dormea pe holul de la intrare.

Am ajuns pe strada Ulm. Era pustie. Degeaba îmi spuneam că asta nu-i deloc neobişnuit într-o duminică seara, într-un cartier cu tineri studioşi şi atât de provincial că mă-ntrebam dacă mai sunt încă la Paris. În faţa mea, domul Panthéonului. Mi-a fost teamă să nu mă trezesc singur, la poalele acestui monument funebru, în lumina lunii, şi-am apucat-o pe strada Lhomond. M-am oprit înaintea Colegiului Irlandezilor. Un clopot a bătut de opt ori, poate cel de la biserica Saint-Esprit a cărei faţadă masivă se înălţa în dreapta mea. După vreo câţiva paşi am intrat în piaţa Estrapade. Am căutat numărul 26 de pe strada Fossés-Saint-Jacques. M-am

trezit în fața unui imobil modern. Vechiul imobil fusese fără îndoială ras din temelii acum vreo douăzeci de ani.

24 aprilie 1933. Doi tineri soți se sinucid, motivele lor rămân misterioase.

Cât se poate de stranie povestea care s-a derulat în ultima noapte în imobilul nr. 26 de pe strada Fossés-Saint-Jacques, aproape de Panthéon, în apartamentul dlui. și dnei. T.

Dl. Urbain T., tânăr inginer, terminând primul Școala de Chimie, a luat în căsătorie acum trei ani, pe dra. Gisèle S., douăzeci și șase de ani, cu un an mai în vârstă decât el. Dna. T. era o blondă drăguță, înaltă și delicată. Cât despre soțul său, el ilustra cu brio tipul băiatului brunet. Cuplul s-a instalat în iulie la parterul numărului 26 de pe strada Fossés-Saint-Jacques, într-un atelier pe care l-au transformat în garsonieră. Tinerii soți erau foarte potriviți. Nici o grijă nu părea să le umbrească fericirea.

Sâmbătă seara, Urbain T., hotărî să iasă împreună cu soția ca să cineze în oraș. Părăsiră amândoi domiciliul în jurul orei

nouăsprezece. Trebuie să se fi întors pe la ora două dimineața, împreună cu alte două cupluri cu care se întâlniseră. Făcând un tapaj ieșit din comun, și-au trezit vecinii neobișnuiți cu astfel de manifestări zgomotoase din partea unor locatari de obicei foarte discreți. Fără-ndoială, petrecerea avu parte de peripeții neașteptate.

Invitații au plecat înspre ora patru dimineața. În următoarea jumătate de oră care s-a scurs în tăcere, au răsunat două împușcături surde. La ora nouă, o vecină, ieșind din apartamentul său, trecu prin fața ușii familiei T. De acolo se auzeau gemete. Amintindu-și pe loc detunăturile din cursul nopții, femeia se neliniști și îndrăzni să bată la ușă. Aceasta se deschise și Gisèle T. apărău în cadrul ei. De sub sânul stâng, dintr-o rană vizibilă, sângele se scurgea încet. Șoptea: „Soțul meu! Soțul meu! Mort.“ După câteva momente sosi dl. Magnan, comisar de poliție. Culcată pe un divan, Gisèle T. gemea. În odaia de alături a fost descoperit cadavrul soțului său. Acesta încă ținea în mână crispată un

pistol. Se sinucisese cu un glonț drept în inimă.

Alături de el, o scrisoare cu grafie tremurată: „Soția mea s-a împușcat. Eram beți. Mă împușc și eu. Nu căutați...”

Se pare că, spune ancheta, după ce au luat cina, Urbain și Gisèle T. au nimerit într-un bar din Montparnasse. Ieri seară, din strada Fossés-Saint-Jacques, am mers până la întretăierea cu Domul și Rotonda, după ce lăsasem în urma mea grădinile întunecoase ale Observatorului. Familia T. ar fi trebuit să urmeze același drum ca mine în acea noapte din 1933. Eram surprins să mă regăsesc într-un loc pe care-l evitasem încă din anii '60. Ca și Ursulinele, cartierul Montparnasse îmi amintea de castelul Frumoasei din Pădurea Adormită. Încercasem aceeași impresie la douăzeci de ani, atunci când rămâneam uneori câteva nopți într-un hotel de pe strada Delambre: Montparnasse mi se păru-se a fi un cartier care-și supraviețuia lui

însuși și care putrezea încetul cu-ncetul, departe de Paris. Când ploua pe străzile Odessa sau Départ¹ mă simțeam într-un port breton, sub burniță. Din gară, care nu fusese încă distrusă, răzbăteau încă adieri de Brest sau de Lorient. Aici, sărbătoarea luase sfârșit de multă vreme. Îmi amintesc că firma vechiului *Jimmy's* atârna încă pe zidul străzii Huyghens, și că îi lipseau două ori trei litere pe care vântul din larg le luase cu el.

Era prima oară – după cum afirmă ziarele din aprilie 1933 – când tânărul cuplu intra într-un local de noapte din Montparnasse. Băuseră puțin înainte, în timp ce luau cina? Sau, pur și simplu, voiau să întrerupă, măcar o seară, cursul liniștit al vieții lor? Un martor susținea că îi văzuse, către orele douăzeci și două, la *Café de la Marine*, un club de pe bulevardul Raspail la numărul 243; un alt martor, la *Cabaret des Isles* de pe strada Vavin, în compania a două femei. Polițiștii le-au arătat fotografiile celor doi sinucigași pentru a obține

¹ Rue Départ – Strada Plecării.

mărturii neîndoielnice căci există destule fete blonde și băieți bruneți, ca Urbain și Gisèle T. Vreme de câteva zile s-a încercat identificarea celor două cupluri pe care familia T. le-a adus la domiciliul lor din strada Fossés-Saint-Jacques, apoi ancheta a fost închisă. Gisèle T., înainte să sucombe în urma rănilor, a putut să vorbească, dar amintirile ei erau vagi. Da, întâlнисeră în Montparnasse două femei, două necunoscute despre care nu știa nimic... Și acestea îi antrenaseră la *Perreux*, un club unde li s-au alăturat doi bărbați. Apoi au mers cu toții într-o casă unde exista un ascensor roșu.

În seara asta merg pe urmele lor într-un cartier posomorât pe care turnul Montparnasse îl îndoliază și mai mult. În timpul zilei, turnul ascunde soarele și-i proiectează umbra pe bulevardul Edgar-Quinet și pe străzile învecinate. Las în urma mea Cupola care e pe cale să fie strivită de o fațadă de beton. Mi-e greu să cred că Montparnasse a cunoscut cândva o viață de noapte...

Când anume am locuit în acest hotel de pe strada Delambre? Către 1965, când am

făcut cunoștință cu Jacqueline și puțin înainte de plecarea mea la Viena, în Austria.

Camera vecină cu a mea era ocupată de un bărbat de aproximativ treizeci și cinci de ani, un tip blond cu care mă-ntâlneam pe coridor și cu care am sfârșit prin a face cunoștință. Numele lui? Devez sau poate Duvelz.

Era întotdeauna îmbrăcat foarte îngrijit și purta o decorație la butonieră. De mai multe ori mă invitase să bem un pahar, foarte aproape de hotel, la un bar, *Rosebud*. Nu îndrăzneam să-l refuz. Părea încântat de acest loc.

— E simpatic aici...

Vocea lui, evidențiind sunetele dentale, era aceea a unui băiat dintr-o familie bună. Îmi mărturisise că rămăsese mai mult de trei ani în *djebels*¹ și că acolo câștigase decorația. Dar războiul din Algeria îl dezgustase. Trebuise să treacă mult timp ca să-și revină. Se ducea să preia neîntârziat

¹ *Djebels*, în arabă – munți.

succesiunea tatălui său în fruntea unei mari întreprinderi de textile din Nord.

Foarte curând mi-am dat seama că nu-mi spunea adevărul, rămânea destul de evaziv în legătură cu această „antrepriză de textile“. Se contrazicea, afirmând într-o zi că absolvise școala din Saint-Maixent chiar înainte de plecarea în Algeria, apoi, a doua zi, că-și făcuse toate studiile în Anglia. Uneori, accentul lui dental lăsa locul unei limbuții de precupeț.

Va fi fost de ajuns să mă plimb prin Montparnasse în această seară de duminică, pentru ca acest Duvelz – sau Devez – să reapară brusc din neant. Într-o zi, îmi amintesc, ne-am întâlnit pe strada Rennes, și îmi făcuse cinste cu un țap – cum numea el paharul de bere – într-una din cafenelele din posomorâta intersecție Saint-Placide.

Cabaret des Isles de pe strada Vavin, unde ar fi fost remarcată prezența cuplului, era în subsolul de la *Vikings*. Ambianța scandinavă și lemnăria în culori deschise contrasta cu tot acest cabaret. Era

de-ajuns să cobori scara: cocteiluri și aperitive norvegiene servite la parter, și apoi plonjai în toiul dansurilor din Martinica. Aici să le fi întâlnit familia T. pe cele două femei? Am senzația că asta s-a petrecut la *Café de la Marine* de pe Bulevardul Raspail, cum mergi spre Denfert-Rochereau. Îmi amintesc apartamentul în care Duvelz ne-a condus pe Jacqueline și pe mine, și care era la capătul aceleiași bulevard Raspail. Nici de data aceasta nu îndrăznisem să-i refuz invitația. Vreme de aproape o săptămână tot insistase să venim amândoi într-o sâmbătă seara la o prietenă de-a lui pe care ținea mult să ne-o prezinte.

Ea ne-a deschis ușa și, în semiobscuritatea vestibulului, nu i-am zărit prea bine chipul. Salonul mare în care am intrat m-a surprins prin luxul care contrasta cu odăița lui Duvelz din strada Delambre. El era deja acolo. Ne-a prezentat. I-am uitat numele: o brunetă cu trăsături regulate și cu unul dintre obraji brăzdat în dreptul pomeților de-o cicatrice mare.

Stăteam așezați, eu și Jacqueline, pe canapea. Duvelz și femeia, pe fotolii, în

fața noastră. Ea probabil că avea aceeași vârstă ca și Duvelz: treizeci și cinci de ani. Și ne urmărea plină de curiozitate.

— Nu găsești că sunt șarmanți amândoi? a spus Duvelz cu accentul său dental.

Ea ne privea fix. Și ne-a întrebat:

— Vreți să beți ceva?

Ne simțeam cumva stânjeniți cu toții. Femeia ne-a adus porto.

Duvelz a tras o înghițitură zdravănă.

— Relaxați-vă, ne-a spus. Este o prietenă veche...

Ea ne-a lansat un surâs timid.

— Am fost chiar logodiți. Dar ea a fost nevoită să se mărite cu altul...

Femeia nu s-a neliniștit. A rămas nemișcată pe fotoliu, cu paharul în mână.

— Bărbatul ei lipsește des... Am putea profita ca să ieșim toți patru...Ce părere aveți?

— Să ieșim unde? a întrebat Jacqueline.

— Unde doriți... Noi nici n-avem nevoie să ieșim.

Și a ridicat din umeri.

— Stăm bine aici... Nu?

Femeia continua să stea dreaptă și nemișcată pe fotoliu. Și-a aprins o țigară, poate ca să-și ascundă nervozitatea. Duvelz a luat din nou o înghițitură de porto. A pus paharul pe măsuta joasă. S-a ridicat și s-a îndreptat spre prietena lui.

— E drăguță, nu?

Își mișca arătătorul de-a lungul cicatricii de pe obraz. Apoi i-a descheiat bluza și i-a mângâiat sânii. Ea nici nu s-a clintit.

— Pe vremuri am avut un accident de mașină foarte grav. Eram împreună, a spus el.

Ea i-a îndepărtat, cu un gest brusc, mâna. Și iată că ne surâdea iarăși.

— Cred că vă este foame...

Mi se pare că avea o voce gravă și un foarte ușor accent.

— Mă poți ajuta să aduc mâncarea? i s-a adresat destul de tăios prietenului ei.

— Bineînțeles.

S-au ridicat amândoi.

— E o gustare rece, a spus ea. E în regulă?

— E foarte bine, a spus Jacqueline.

Duvelz a luat-o pe femeie de umeri și au ieșit din salon. Apoi și-a băgat capul prin ușa întredeschisă.

- Vă place șampania?
- Își pierduse accentul dental.
- Mult, a spus Jacqueline.
- Imediat.

Câteva minute am rămas singuri în salon, și fac un efort de memorie ca să adun laolaltă cât mai multe detalii posibile. Ușile-ferestre care dădeau spre bulevard erau întredeschise din pricina căldurii. Era numărul 19 de pe bulevardul Raspail. În 1965. Un pian cu coadă în fundul încăperii. Canapeaua și fotoliile erau din piele neagră. Masa joasă din metal argintat. Numele era Devez sau Duvelz. Cicatricea pe obraz. Bluza descheiată. O lumină foarte vie de proiector sau de o lampă electrică. Care nu luminează decât o parte din decor, izolând o clipă, lăsând restul în umbră, căci nu vom ști niciodată urmarea acestor evenimente și cine erau, de fapt, aceste două persoane.

Ne-am strecurat afară din salon și, fără măcar să închidem ușa, am coborât scara. Adineauri luaserăm ascensorul, dar nu era roșu, ca acela de care pomenise Gisèle T.

